

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Vragen en antwoorden over de 13 wekenecho

Op 1 september 2021 wordt het eerste trimester SEO ingevoerd. Bij de start van de landelijke, wetenschappelijke studie naar de 13 wekenecho kun je als counselor of echoscopist veel nieuwe vragen verwachten. Om daar goed op voorbereid te zijn, hebben we de meest voor de hand liggende vragen hier alvast beantwoord. De antwoorden zijn op een taalniveau geschreven dat voor de meeste zwangeren begrijpelijk is.

Mis je een vraag? Kijk dan op www.pns.nl voor de meest actuele lijst met vragen en antwoorden. Of geef een vraag door aan je Regionale Centrum, dan vullen wij de lijst verder aan. Zo help je counselors en echoscopisten overal in Nederland en zorgen we er samen voor dat zwangeren een duidelijk en eenduidig antwoord krijgen op elke vraag die ze stellen.

Meer informatie

Wil de zwangere meer weten? Wijs haar dan op:

- www.pns.nl. Op deze website staat ook een vragenlijst die zwangeren helpt bij het kiezen.
- Folder *De 13 wekenecho en 20 wekenecho*.

Algemene vragen over de 13 wekenecho

Wat is een 13 wekenecho?

De 13 wekenecho is een medisch onderzoek dat u kunt laten doen als u tussen de 12 weken en 3 dagen en 14 weken en 3 dagen zwanger bent. Met de 13 wekenecho kunt u al vroeg in de zwangerschap laten onderzoeken of uw kind ernstige lichamelijke afwijkingen heeft. Denk aan een open schedel. De 13 wekenecho noemen we ook wel een structureel echoscopisch onderzoek.

Waar kijkt de echoscopist naar?

De echoscopist kijkt bij een 13 wekenecho onder andere naar de schedel, het hart, de buik, de armen en benen, de wervelkolom, de nekplooi en de placenta. Ook kijkt de echoscopist of het vruchtwater normaal is.

Wat voor afwijkingen kunnen te zien zijn?

Sommige vaak ernstige afwijkingen – zoals een open schedel – zijn bij 13 weken al te zien. Deze afwijkingen kunnen zo ernstig zijn dat er een risico is dat het kind tijdens of vlak na de zwangerschap overlijdt.

Waarom zou ik bij 13 weken een echo laten doen?

De 13 wekenecho is niet verplicht. Maar als u dat wilt, kunt u ervoor kiezen om al vroeg in de zwangerschap te laten onderzoeken of uw kind een lichamelijke afwijking heeft. Als er vervolgonderzoek nodig is, heeft u meer tijd om te bepalen wat u met de uitslag doet dan bij de 20 wekenecho. Bij de 13 wekenecho is het kind kleiner en minder ver ontwikkeld. Er is minder zichtbaar dan bij de 20 wekenecho, maar sommige vaak ernstige afwijkingen zijn al wel te zien.

Waarom zou ik bij 13 weken geen echo laten doen?

De 13 wekenecho is niet verplicht. U kunt er ook voor kiezen bij 13 weken geen echo te laten doen. Bijvoorbeeld omdat u niet wilt meedoen aan de wetenschappelijke studie of omdat u geen prenatale screening wilt doen. Ook kunt u wachten op de 20 wekenecho. Bij de 13 wekenecho is het kind kleiner en minder ver ontwikkeld. Sommige afwijkingen zijn daardoor nog niet te zien, zoals aan het hart. En soms denkt de echoscopist een afwijking te zien, maar blijkt na extra onderzoek dat er toch geen afwijking is. Ook kan het soms lang duren voor er duidelijkheid is. De 13 wekenecho kan u dus misschien ook (onnodig) ongerust of onzeker maken.

Kan een 13 wekenecho mislukken?

Nee, dat kan niet. Maar de echoscopist kan niet altijd alles goed zien. Dat kan komen doordat uw kind nog maar heel klein is (ongeveer 7,5 cm groot van hoofd tot billen). Sommige afwijkingen zijn rond 13 weken nog te klein, andere afwijkingen ontstaan pas later in de zwangerschap. Het komt ook voor dat de echoscopist uw kind niet goed genoeg in beeld krijgt door bijvoorbeeld overgewicht of de ligging van uw kind. Als dit gebeurt en de echoscopist

heeft geen reden om aan te nemen dat het kind een afwijking heeft, dan wordt de 13 wekenecho niet herhaald. U kunt dan – als u dat wilt – bij 20 weken weer een echo laten doen.

Voelt mijn kind iets van de echo?

Nee, uw kind voelt niets van de echo. Het onderzoek is niet gevaarlijk voor u of uw kind.

Hoe groot is de kans dat er iets ontdekt wordt?

Meestal is er niets aan de hand. Dat is (op basis van internationaal onderzoek) bij ongeveer 95 van de 100 zwangeren. Op dit moment loopt er een wetenschappelijke studie om precies te onderzoeken hoe vaak de echoscopist een aanwijzing voor een afwijking ziet bij de 13 wekenecho. En wat dat betekent voor het verdere verloop van de zwangerschap.

Kan de echoscopist bij de 13 wekenecho zeggen of mijn kind een jongen of een meisje is?

Nee, dat kan niet. U krijgt bij de 13 wekenecho niet te horen of uw kind een jongetje of een meisje is.

Is bij de 13 wekenecho te zien of mijn kind down-, edwards- of patausyndroom heeft?

Met de 13 wekenecho is niet vast te stellen of een kind down-, edwards- of patausyndroom heeft. Maar soms zijn bij de 13 wekenecho afwijkingen zichtbaar die kunnen voorkomen bij een kind met een down-, edwards- en patausyndroom (of een andere erfelijke aandoening). Hierbij is het belangrijk om te weten dat niet alle ernstige chromosoomafwijkingen gepaard gaan met afwijkingen die zichtbaar zijn bij een 13 wekenecho (of 20 wekenecho). U kunt bij een aanwijzing voor een afwijking kiezen voor vervolgonderzoek in een Centrum voor Prenatale Diagnostiek, dat is een afdeling die hoort bij een academisch ziekenhuis. Voor alle duidelijkheid: de 13 wekenecho en de screening op down-, edwards- en patausyndroom zijn twee verschillende onderzoeken gericht op andere aandoeningen en afwijkingen. Deze onderzoeken vervangen elkaar niet. Bij de 13 wekenecho laat u onderzoeken of uw kind lichamelijke afwijkingen heeft. De NIPT is een onderzoek naar chromosoomafwijkingen (down-, edwards- en patausyndroom). Als u wilt laten onderzoeken of uw kind down-, edwards- en patausyndroom heeft, kies dan voor de NIPT.

Moet ik rekening houden met de NIPT bij het inplannen van de 13 wekenecho?

Nee, de NIPT en de 13 wekenecho zijn twee verschillende onderzoeken gericht op andere aandoeningen en afwijkingen. De NIPT kunt u laten doen vanaf 11 weken zwangerschap. U kunt meedoen aan de 13 wekenecho tussen 12 weken en 3 dagen en 14 weken en 3 dagen. U kunt de NIPT eerder laten doen dan de 13 wekenecho. Uiteindelijk bepaalt u de volgorde zelf.

Vragen over verschillen en overeenkomsten tussen de 13 wekenecho en de 20 wekenecho

Wat is het verschil tussen een 13 wekenecho en 20 wekenecho?

De 13 wekenecho en de 20 wekenecho lijken veel op elkaar. Bij beide onderzoeken bekijkt een echoscopist met een echo-apparaat of het kind lichamelijke afwijkingen heeft.

Het verschil is dat het bij de 13 wekenecho nog vroeg in de zwangerschap is. Het kind is kleiner en minder ver ontwikkeld. Er is minder zichtbaar dan bij de 20 wekenecho, maar sommige vaak ernstige afwijkingen zijn al wel te zien. Als er vervolgonderzoek nodig is, heeft u bij de 13 wekenecho meer tijd om te bepalen wat u met de uitslag doet.

Bij de 20 wekenecho is het kind al wat groter en zijn er meer details te zien. U heeft minder tijd om – als dat nodig is – vervolgonderzoek te laten doen en om te bepalen wat u met de uitslag doet.

Waarom zou ik een 13 wekenecho laten doen als er rond de 20 weken ook al een echo wordt gemaakt?

Bij de 13 wekenecho heeft u meer tijd om te bepalen wat u met de uitslag doet. Stel dat de echoscopist bij 20 weken een afwijking denkt te zien. Dan is eerst extra onderzoek nodig om zekerheid te krijgen. U wordt in dat geval doorverwezen naar andere zorgverleners. Meestal is er voldoende tijd voor vervolgonderzoek. Maar er kan in een korte periode ook veel op u afkomen. Als blijkt dat uw ongeboren kind een

ernstige afwijking heeft, kunt u overwegen de zwangerschap te beëindigen. Dat kan tot uiterlijk 24 weken zwangerschap.

Moet ik beide echo's laten doen?

Nee, de 13 wekenecho en de 20 wekenecho zijn niet verplicht. De echo's hebben hetzelfde doel. Ze vervangen elkaar niet, maar vullen elkaar aan. U bepaalt zelf of u kiest voor beide echo's, geen echo of één van de twee echo's. Ook bepaalt u zelf wat u doet met de uitslag. U kunt bovendien op elk moment met het onderzoek (en eventueel vervolgonderzoek) stoppen.

Vindt u het moeilijk om te beslissen wat u wilt?

Op www.pns.nl staat een vragenlijst die u helpt uw gevoelens en gedachten op een rij te zetten.

Stel dat de echoscopist niet alles goed kan zien, wordt de echo dan herhaald?

Nee, de 13 wekenecho wordt niet herhaald. Wel zal de echoscopist u een vaginale echo aanbieden. Die krijgt u meteen. Als u geen vaginale echo wilt, kunt u die weigeren.

Als ook met een vaginale echo niet alles in beeld is te brengen en er geen aanwijzingen voor afwijkingen zijn, zal de echoscopist opschrijven wat (nog) niet goed te zien was. U kunt ervoor kiezen een 20 wekenecho te laten doen. Het is dan later in de zwangerschap. Er is meer zichtbaar.

Vragen over de wetenschappelijke studie

Wat is het doel van de wetenschappelijke studie naar de 13 wekenecho?

Het doel van de wetenschappelijke studie is om te onderzoeken of de voordelen van de 13 wekenecho opwegen tegen de nadelen ervan. Het lijkt dat zwangeren er baat bij hebben om al vroeg in de zwangerschap te weten of het kind een ernstige lichamelijke afwijking heeft. U heeft dan meer tijd voor extra onderzoek en om te beslissen wat u met de uitslag doet. Maar aan de andere kant kan een vroege echo misschien ook zorgen voor extra onrust en onzekerheid.

In de wetenschappelijke studie wordt gekeken naar de uitkomsten van het eerste trimester SEO in Nederland en ervaringen van zwangeren en professionals. Enkele voorbeelden van onderzoeksvragen: hoeveel zwangeren kiezen, na informatie en counseling, voor de 13 wekenecho? Waarom

doen ze wel of juist niet mee aan de 13 wekenecho? En wat verwachten of vinden professionals van de 13 wekenecho? In een grote landelijke studie zal een team van wetenschappers deze vragen beantwoorden. Daarna besluit de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) of de 13 wekenecho definitief wordt ingevoerd in Nederland.

Wat houdt het in als ik meedoe aan de studie?

Als u kiest voor de 13 wekenecho, doet u mee aan een wetenschappelijke studie. Daarvoor moet u – bij de counselor – een toestemmingsformulier tekenen. U geeft toestemming voor het gebruik van uw gegevens voor de wetenschappelijke studie. Ook gaat u ermee akkoord dat de onderzoekers contact met u kunnen opnemen voor aanvullend onderzoek (zoals via een vragenlijst of interview). Als u meer wilt weten, kijk dan op www.pns.nl of www.13wekenecho.org.

Vragen over de uitslag

Wat als de echoscopist iets afwijkends denkt te zien?

Als de echoscopist bij de 13 wekenecho een aanwijzing heeft voor een afwijking of daarover twijfelt, kunt u kiezen voor vervolgonderzoek in een Centrum voor Prenatale Diagnostiek (dat is een afdeling die hoort bij een academisch ziekenhuis). Daarna beslist u of u verder onderzoek wilt.

Geeft de uitslag zekerheid?

Nee, een 13 wekenecho geeft geen zekerheid. De echoscopist kan met de 13 wekenecho niet alle afwijkingen zien. Dat betekent dat uw kind toch een afwijking kan hebben, ook al is de uitslag van de echo goed. Het omgekeerde gebeurt ook: soms denkt de echoscopist een afwijking te zien, maar blijkt na extra onderzoek dat er toch geen afwijking is.

Hoe krijg ik zekerheid?

Als de echoscopist bij de 13 wekenecho een aanwijzing heeft voor een afwijking of daarover twijfelt, kunt u kiezen voor vervolgonderzoek om zekerheid te krijgen. De echoscopist stuurt u door naar het Centrum voor Prenatale Diagnostiek, dat is een afdeling die hoort bij een academisch ziekenhuis.

Wat voor extra onderzoek kan ik krijgen als de echoscopist denkt iets afwijkends te zien?

U kunt eerst kiezen voor een uitgebreide echo in een Centrum voor Prenatale Diagnostiek (dat is een afdeling die hoort bij een academisch ziekenhuis). Welk onderzoek daarna volgt is vooraf niet te zeggen. Als er extra onderzoek nodig is, wordt dit zorgvuldig met u besproken. Dat kan een vlokentest, vruchtwaterpunctie of bloedonderzoek zijn.

Praktische vragen

Wat betaal ik voor een 13 wekenecho?

U betaalt niets voor de 13 wekenecho, ook niet voor het uitgebreide gesprek (counseling).

Kan iedereen een 13 wekenecho krijgen?

Iedere zwangere in Nederland van 16 jaar of ouder kan kiezen voor een 13 wekenecho. Wel is het zo dat u alleen een 13 wekenecho kunt krijgen als u meedoet aan de landelijke, wetenschappelijke studie naar de 13 wekenecho. U tekent daarvoor een toestemmingsformulier.

Hoe zit het met mijn persoonlijke gegevens?

Als u kiest voor de 13 wekenecho doet u mee aan een wetenschappelijke studie naar de 13 wekenecho. Door het toestemmingsformulier te tekenen, geeft u toestemming voor het gebruik van uw gegevens voor de wetenschappelijke studie naar de 13 wekenecho. Als u meedoet aan een of meer onderdelen van de prenatale screening – zoals de 13 wekenecho – worden er gegevens van u opgeslagen in uw zorgdossier en in de landelijke database (Peridos). Kijk voor meer informatie op www.pns.nl.

Ik wil wel een 13 wekenecho laten doen, maar ik wil niet dat mijn gegevens gebruikt worden voor de studie, kan dat?

Nee, dat kan niet. U krijgt alleen een 13 wekenecho als u meedoet aan de landelijke, wetenschappelijke studie.

Wat laat ik het eerste doen, de 13 wekenecho of de NIPT?

De 13 wekenecho en de NIPT zijn twee heel verschillende onderzoeken gericht op andere aandoeningen en afwijkingen. De onderzoeken vervangen elkaar niet. Bij de 13 wekenecho laat u onderzoeken of het kind lichamelijke afwijkingen heeft. De NIPT is een onderzoek naar chromosoomafwijkingen (down-, edwards- en patausyndroom). U kunt de NIPT laten doen als u minstens 11 weken zwanger bent. De 13 wekenecho kan tussen 12 weken en 3 dagen en 14 weken en 3 dagen zwangerschap. U kunt de NIPT eerder laten doen dan de 13 wekenecho. Uiteindelijk bepaalt u de volgorde zelf.

Ik ga op vakantie en ben pas terug als ik 15 weken zwanger ben. Kan ik de 13 wekenecho dan nog doen?

Als u in de periode tussen 12 weken en 3 dagen en 14 weken en 3 dagen op vakantie bent (of om een andere reden geen 13 wekenecho kunt laten doen), nemen we samen door wat in uw geval de beste oplossing is. De 13 wekenecho kan alleen in heel uitzonderlijke gevallen en met onderbouwing twee dagen buiten de vastgestelde periode plaatsvinden. Het is meestal beter om de echo eerder te laten doen dan later. U kunt er ook voor kiezen te wachten tot er een 20 wekenecho mogelijk is.

Ik wil niet alles weten, kan ik dan toch een 13 wekenecho krijgen?

Nee, dan kunt u niet meedoen aan de 13 wekenecho. De echoscopist moet alles wat in beeld komt, vastleggen en aan u doorgeven. Als de echoscopist iets afwijkends denkt te zien, is vervolgonderzoek nodig om zekerheid te krijgen. Daarom stuurt de echoscopist u door naar een Centrum voor Prenatale Diagnostiek, dat is een afdeling die hoort bij een academisch ziekenhuis.

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

www.rivm.nl

Maart 2021